

LIBRIS

© 2015 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto autoare: revista *Tango*

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,

sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

LIICEANU, AURORA

Dragostea cea veche îți șoptește la ureche: Primele tubiri / Aurora

Liiceanu. – Iași: Polirom, 2015

Bibliogr.

ISBN print: 978-973-46-5629-5

ISBN ePub: 978-973-46-5638-7

ISBN PDF: 978-973-46-5639-4

176

159.922.1

Printed in ROMANIA

LIBRIS

Aurora Liiceanu

Dragostea cea veche
îți șoptește la ureche

Primele iubiri

POLIROM
2015

Spre deosebire de prima iubire a lui Kawabata, indiferent dacă este Kiyono sau Hatsuyo, ori de cea a lui Turgheniev, a lui Nabokov sau a lui Pamuk, despre care am scris mai sus, prima iubire din romanul *Marele Gatsby* nu este prima iubire a lui F. Scott Fitzgerald, deși experiența sa personală cred că a contribuit la scrierea romanului. Nu este singurul scriitor care recunoaște acest lucru. David Lodge, într-un interviu, spunea că în cărțile sale îmbină experiența personală și observația cu imaginația. Uneori, adăuga el, „nici nu-mi amintesc ce a fost real și ce mi-am imaginat“. Romanul nu este deci autobiografic, ca în cazul celorlalți scriitori amintiți.

Dar acest lucru nu contează, pentru că în toate găsim tema visului, a iluziei pe care o trăiește personajul principal. O iluzie efemeră.

Să luăm personajele principale, care formează cuplul de iubiți, Gatsby și Daisy, pe rând. Cine era Gatsby? S-o luăm de la început, când el avea șaptesprezece ani. Era fiul unor fermieri „rătăcitori și ghenioniști“ – în imaginația sa, nici nu-i acceptase ca părinți, deși, ajuns bogat, i-a cumpărat tatălui său o casă –, care-și construiseră în imaginație o versiune proprie a sa, așa cum putuse el, căreia i-a rămas credincios, obsesiv de credincios, până la sfârșitul vieții.

Avea reverii care-i umpleau nopțile, țesute nepregătate de imaginația sa, în care evada pentru a se liniști. Ele îl asigurau că realitatea era de fapt ireală. Avea însă și instinctul reușitei, avea ambiție și asta l-a făcut să devină foarte bogat.

Dar, cu cinci ani în urmă, când era sărac și avea reverii, a ajuns printr-o stranie întâmplare în casa unei fermecătoare fete bogate, de care s-a îndrăgostit, trăind cu intensitate chinuitoare dorința ca ea să fie a lui. O vroia pe Daisy, prima fată *cuminte* pe care o cunoscuse. Și cine era Daisy? Era bogată, am spus-o, locuia într-o casă minunată, așa cum el nu mai văzuse, în care totul scilipea de frumusețe și bogăție, producându-i uimire și o plăcere nespusă.

Nu a înșelat-o pe Daisy dându-se bărbat bogat. Dar a lăsat-o să creadă că face parte din lumea ei, că ea ar fi putut avea cu el o viață așa cum dorea și cum era obișnuită. S-au mai întâlnit, iar el simțea adânc distanța socială dintre ei, despre care ea nici nu avea idee că există. Daisy avea o voce încântătoare, care-l fermeca, avea rochii foșnitoare, care-ți luau ochii de scumpe și frumoase ce erau. Prezența ei „scânteia ca argintul”, era „neatinsă și mândră, deasupra agitațiilor înfierbântate, inutile, ale celor săraci”. Era cu totul în afara „prafului de zgustător” al realității pe care el îl știa prea bine și pe care îl expedia înapoi în realitate, dincolo de vraja pe care o trăia alături de ea. Daisy amintește de Mona din *Steaua fără nume* a lui Mihail Sebastian, căreia visătorul profesoraș modest din micul târg de provincie îi spune: „Mona, tu ești un animal de lux. Ești făcută din puțin parfum, din multă lene, din oarecare fantezie”.

Atunci și-a dat seama că o iubește și că și ea îl iubește. Sigur că iubirea depășea cu mult ambițiile lui cele mai mari. O știa. Dar el era cu fiecare clipă petrecută alături de ea mai îndrăgostit și „nici nu-i

păsa". Cale de întoarcere sau de evadare nu exista. Trebuia să plece în Europa, dar despărțirea nu părea pentru nici unul dintre ei dureroasă. Petrecuseră o lună de dragoste, fuseseră atât de apropiați și totul se sedimentase într-un sentiment comun, convingător, de așteptare a întoarcerii lui. Erau pregătiți și liniștiți privind viitorul. El îi săruta „părul negru scânteietor” și cu multă tandrețe „îi atingea vârful degetelor, ca și cum ar fi crezut-o adormită”. O strânsese tăcut în brațe, despărțirea se arăta blândă, deloc dramatică.

Înainte de această după-amiază a despărțirii, într-o seară răcoroasă, se plimbaseră împreună pe o stradă acoperită de frunze și ajunseseră într-un loc unde „pavajul scânteia alb la lumina lunii”. Lui i se părea că totul sclipește ca în basme, chiar și stelele aveau o strălucire pe care n-o mai văzuse. I s-a părut că totul, casele, trotuarul, se ridică urcând spre „un loc tainic, deasupra copacilor. Dacă ar fi fost singur, ar fi putut urca această scară închipuită și, ajuns undeva sus de tot, ar fi putut înțelege viața”. Lumina scânteietoare, stelele, imensitatea cerului probabil că trezesc stări în care cel ce privește se depărtează de realitate, pierde legătura cu pământul. Să fie stelele, prezente în acest tip de scenarii, cele care-i fac pe unii să trăiască asemenea stări? Și profesorașul amintit îi spune Monei că „sunt seri când cerul foșnește de viață, când pe ultima stea, dacă o ascuți bine, auzi cum freacă păduri și oceane... seri în care tot cerul e plin de semne și chemări, ca și cum de pe o planetă pe alta, de pe o stea pe alta, ființe care nu s-au văzut niciodată se caută, se presimt, se cheamă...”.

În acea seară, inima lui Gatsby bătea din ce în ce mai tare, în timp ce Daisy își înălța fața albă apropiindu-se de el. Aici, în acest moment al întâlnirii lor atât de apropiate, găsim cheia nălucirii care i-a devenit lui Gatsby pasiune mistuitoare, obsesie, pentru că a știut atunci că dacă o va săruta, „el va uni pe vecie această viziune de neînțeleș și nerostit cu respirația ei pieritoare, iar mintea lui nu va mai umbla spre gândul dumnezeiesc“. A sărutat-o și Daisy a intrat cu totul, știind sau nu, atrasă neșovăielnic de ceva efemer, dar pentru el etern, în nălucirea lui, pentru că „la atingerea buzelor lui, Daisy s-a deschis ca o floare, iar întruchiparea se desăvârși“. Asta a fost geneza colosalei lui iluzii, care-l va face până la urmă să-și piardă viața.

Plecând, cariera lui în război a fost cum nu se poate mai bună, aducându-i promovări bine-venite, dar și complicații care l-au silit să amâne întoarcerea. La Daisy, bineînțeleș. Scrisorile ei îl îngrijorau. Din ele răzbătea o neliniște amenințătoare, chiar o disperare provocată de întârzierea lui. Iar aici ar trebui să mai aduc câteva date despre Daisy. Cum am spus, o fată bogată, fără griji, volatilă, superficială, pradă exteriorului care-i făcea cu ochiul și pe care-l cunoștea pentru că trăia într-o lume bezmetică, artificială, în care muzica, distracția fără noimă și fără limite, nopțile pierdute erau ceva obișnuit. Un univers monden, „crepuscular“. O perfecțiune de fată din înalta societate.

Ceva însă se petrecea cu ea. Nu mai rezista, cu tot timpul pierdut, să trăiască în incertitudine, acest

ceva o țara către o hotărâre, în care banii, iubirea și așezarea într-un destin convențional pentru clasa ei socială se aliniau astfel încât să-i ofere soluția cea mai potrivită. Și așa l-a găsit pe cel cu care se va căsători fără să aștepte prea mult. El era, evident, bogat. Din lumea ei. Gatsby știa prea bine cât contau banii pentru Daisy. Chiar el spune că „vocea ei are sunetul banilor”, clinchetul monezilor dădea glasului acea melodie seducătoare care-l fermeca. Sigur că o idealiza, așa cum se întâmplă la începutul iubirii, dar latura lui viguroasă de pragmatism masculin, de bărbat trecut prin vremuri grele, care coexistă cu latura sa visătoare, vedea minunatele imperfecțiuni ale lui Daisy și de aceea se gândea că el s-a supus acestor imperfecțiuni, căutând și reușind să fie atât de bogat.

Daisy a dat curs acestei hotărâri, un calcul egoist, dar nu te puteai supăra pe ea. Așa era ea. Lipsa de sinceritate, ușurința cu care privea viața creau un dram de magie în orice avea legătură cu ea; Daisy reușea să-i facă pe cei din preajmă să-i fie complici în minciună pentru că seducția ei nativă funcționa bine. Fusesse frământată totuși, o încercaseră ezitări și indecizii scurte, ca ploile de primăvară, care, până la urmă, o făcuseră să-și așeze viața cât mai favorabil firii ei. Este adevărat că trăise împreună cu Gatsby o experiență magică, credea el, plină de senzualitate și anticipări erotice, de înălțimi greu de descris; între ei se crease o vrajă care pentru Gatsby se păstra vie ca vis și căreia i-a rămas fidel. Ea însă a trădat.

După cinci ani, Gatsby revine, convins că poate recupera trecutul, vroia să-l repete, declara el cu tărie,

să facă vie nălucirea lui, care pentru Daisy era uitată, nu mai exista, iar lui nu-i va fi dat să o vadă repetându-se. Încăpățânarea lui, credința nezdruncinată în această iluzie îl fac chiar să înțeleagă gestul ei abrupt de a-l părăsi. Se așezase lângă alt bărbat, în confortul, comoditatea și fericirea călduță a căsătoriei. „Evident, poate că l-a iubit o clipă, un moment, când s-au căsătorit, dar după aceea m-a iubit și mai mult pe mine“ sunt vorbele prin care Gatsby își exprima modul în care gândea gestul lui Daisy, gând care-i întărea credința că ea îl iubește încă și care îl neliniștea pe prietenul lui. Acesta, foarte atașat de el, spunea că atitudinea lui Gatsby „te lăsa să bănuiești o intensitate nemăsurată, bolnăvicioasă, în felul lui de a înțelege toată întâmplarea“.

Întors după cinci ani – Gatsby știa cu precizie și luna în care se împlineau cei cinci ani de la despărțirea de Daisy –, bogat peste măsură, Gatsby o impresionează pe Daisy cu măreața și somptuoasa lui reședință, elegantă și luxoasă, cu mulțimea de servitori, petrecerile fastuoase, indecent de costisitoare, peluza verde, atât de bine întreținută, piscina, nenumăratele cămăși de mătase, scumpe, firește, lucruri comandate în diferite colțuri ale lumii. Totul îi era etalat lui Daisy cea sensibilă la lux, ca o ofrandă adusă iubirii lui. În inima lui, în fantasma lui, Daisy trona ca visul suprem. El nu văzuse frivola tresărire a lui Daisy la bogăția lui – și nici n-ar fi putut s-o vadă în adevărata ei semnificație, pentru că stângăcia lui duioasă și tensionată când s-au revăzut era cu totul înecată în nostalgie.

Introducere.....	5
------------------	---

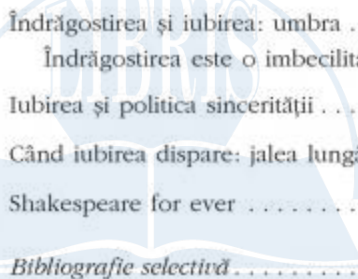
Prima iubire

Yasunari și Hatsuyo: o primă iubire tragică.....	11
După aproape un secol cineva găsește niște scrisori.....	15
Cele zece scrisori ale lui Hatsuyo.....	16
Oare este prima iubire? Și ce este iubirea?.....	20
Un suflet scorjit și un inocent rătăcit.....	23
Mângâierile. Iubirea ambivalentă, dar necesară... ..	30
Băieții frumoși.....	32
Poate ne vom revedea vreodată. Cum vom fi atunci?.....	35
Fragilitatea iubirii.....	39
Dacă ne gândim în timp.....	43
Zinaida.....	49
Naivitatea înduioșătoare a adolescenței.....	51
Mașenka, cu sprâncenele minunat de neastâmpărate.....	57
Trecutul se răstoarnă și cămila devine ușoară....	60
Trandafirul negru.....	65
Însetați de intimitate și rătăciți în lume.....	69

Ambiguitatea masculină și așteptarea feminină . . .	73
Răpește-mă!	77
„Colosala iluzie” a lui Gatsby	87
Prima iubire, îndrăgostiții și reciprocitatea	98
Eszter – mai bine mai târziu decât niciodată	102
Zeița încoronată se întoarce: Fermina	112
Florentino era umbra cuiva pe care nimeni nu-l știa	121
Ce o frământa pe Fermina	125
Fermina își pierde o parte din minte	129
Vastele palate ale memoriei	137
Florentino și secretul lui.	142
Am suferit că eram prea tineri, acum că suntem prea bătrâni.	147
Se închide cercul. Împreună pe malul celălalt. . .	156

Scriitorii fac psihologie, psihologii nu prea fac literatură

Ne-scriitorii despre îndrăgostire și iubire	174
Kenkō și Bluma se întâlnesc	175
Palatul imperial și mărețele Blumei.	179
Mărețele din cap	181
În căutarea timpului pierdut.	185
Totul este chimie.	190
Dorothy inventează un concept	193
Stendhal: filosof rătăcit în literatură sau scriitor rătăcit în psihologie	204
Creanga încrustată cu cristale	207
Un sociolog vede îndrăgostirea ca pe o revoluție.	211

Îndrăgostirea și iubirea: umbra	214
Îndrăgostirea este o imbecilitate tranzitorie	216
Iubirea și politica sincerității	221
Când iubirea dispăre: jalea lungă a văduviei	231
Shakespeare for ever	239
<i>Bibliografie selectivă</i>	245